

22.5.2026

Sosiaali- ja terveystieteiden

StV@eduskunta.fi

Asia: HE 56/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain ja saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Hyvinvointialueille lailla osoitetut tehtävät ja niihin osoitettava rahoituksen taso tulisi sovittaa yhteen julkisen talouden tilan kanssa ottaen huomioon myös julkisen talouden pidemmän aikavälin kestävyys. Laissa hyvinvointialueesta todetaan, että valtion rahoituksen tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla hyvinvointialueilla on olosuhteista ja hyvinvointialueen asukkaiden palvelutarpeiden eroista huolimatta edellytykset toteuttaa lakisääteiset tehtävänsä.

Rahoitusmallin valmistelun ja hyvinvointialueiden rahoituksen perusteena olevien laskennallisten kustannusten määräytymisperusteiden lähtökohtana on ollut yksinkertainen, mahdollisimman hyvin eri puolilla maata hyvinvointialueiden toiminnan kustannusten keskeiset perusteet kattava malli. Lähtökohtana on, että valittu rahoitusmalli olisi sellainen, joka varmistaa, että julkinen valta turvaa perusoikeuksien toteutumisen suuntaamalla rahoituksen oikein eri puolilla maata. Hyvinvointialueiden rahoitusmallin perustustaillisenä reunaehtona voidaan pitää sitä, että valtion tulee huolehtia siitä, että riittävien sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palvelujen rahoitus turvattaisiin. Rahoitusmallin tulisi samalla sisältää tämän tavoitteen kanssa yhteensopivat kannusteet kustannusten kasvun hallintaan. Tällä turvattaisiin osaltaan julkisen talouden kestävyyttä.

Rahoituksen tason tulisi olla hyvinvointialueiden etukäteen ennakoitavissa, mikä tulee itsehallinnollista päätöksentekoa ja mahdollistaa suunnitelmallisen toiminnan ja talouden suunnittelun ja toteuttamisen. Nyt rahoituksessa tapahtuu merkittävää rahoituksen muutosta lyhyellä aikavälilläkin. Hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden pitkäjänteisen suunnittelun perustaksi pitäisi kiinnittää hyvinvointialueiden rahoitus vähintään 2-3 vuodeksi eteenpäin ja tehdä tarvittavat rahoituksen muutokset vastaavalla aikajänteellä.

Satakunnan hyvinvointialue suhtautuu erittäin kriittisesti palvelutarpeen kasvun huomioimisen leikkaamiseen 60 prosenttiin sekä määräaikaisen 0,2 prosenttiyksikön korotuksen poistamiseen. Esitetyt muutokset vähentävät rahoitusta koko maan tasolla tilanteessa, jossa hyvinvointialueet toteuttavat jo mittavia säästö- ja sopeuttamistoimenpiteitä kattaakseen kertyneet alijäämät.

Satakunnan hyvinvointialue kannattaa esitettyä linjaa, jossa merkittäviä tietopohjan laajennuksia ei toteuteta ennen rahoitusmallin uudistusta, koska tietopohjaa on mahdollon korjata nopeassa ajassa ja siitä syystä se on yksinkertaistettava. Nykytilanteessa pidättyväisyys tarvetekijöiden laajaan muokkaukseen on perusteltua.

Satakunnan hyvinvointialue pitää tietopohjan laadun turvaamista esitetyillä toimenpiteillä kannatettavana. THL:n roolin selkiyttäminen rekisteritietojen tarkistamisessa ja ilmeisten virheidenkorjaamisessa on perusteltu. Valtiovarainministeriölle esitetty mahdollisuus huomioida merkittävät rekisterivirheet rahoituspäätöksessä tukee rahoituksen oikeudenmukaista kohdentumista. Menettelyjen tulee kuitenkin olla läpinäkyviä, yhdenmukaisia ja alueita kuulevia, jotta tietojen korjaamiseen liittyvä luottamus säilyy. Onkin osoittautunut, että diagnoosien kirjaamisen, tallennuksen ja siirron prosesseissa ja järjestelmissä on ollut monenlaisia virheitä, jotka ovat saaneet jatkua useita vuosia kenenkään niitä huomaamatta.

Julkisista lähteistä saatavien tietojen perusteella on nähtävissä, että hyvinvointialueiden välillä on suuria vaihteluja pitkäaikaisdiagnoosien määrissä. Pitkäaikaisdiagnooseihin on kirjautunut myös akuuttien sairauksien diagnooseja, esim. murtumia ja infektioita. Keskimääräistä suuremmat, pitkäaikaisdiagnoosien suhteelliset osuudet näyttävät kohdentuvan matalan sairastavuuden alueille, joilla on käytössään Apotti-tietojärjestelmä. Näyttää siltä, että tietojärjestelmästä johtuen alueen väestön pitkäikaissairastavuus näyttäytyy todellista tilannetta suuremmalta, ja tämä paitsi vääristää rahoitusta suoravaikutteisesti, se myös korostaa sen vaikutusta nollasummalogiikasta johtuen. Em. perusteella onkin nähtävissä, että alueet, joiden käytössä oleva tietojärjestelmä toimii erilaisella logiikalla, ovat ehkä saaneet rahoitusta vähemmän kuin alueen väestön palvelutarve olisi mahdollisesti edellyttänyt. Satakunnan hyvinvointialue lukeutuu tässä diagnoosikirjauksiin perustuvassa järjestelmässä häviäjien joukkoon.

Siirtymätasauksen porrastuksen kiristäminen vähentää rahoitusta koko maan tasolla ja nopeuttaa rahoitustason laskua useilla alueilla. Siirtymätasauksen porrastusmuutos osana rahoituslain 3 muutosta heikentää edelleen Satakunnan hyvinvointialueen rahoitusta, joten Satakunnan hyvinvointialue ei puolla siirtymätasauksen porrastuksen toteutusta. Siirtymätasauksia koskevaan säästötoimenpiteisiin Satakunnan hyvinvointialue suhtautuu myös kriittisesti koska se vähentää hyvinvointialueiden kokonaisrahoitusta. Satakunnan hyvinvointialueen näkökulmasta myönteinen seikka on, että heikon rahoituskehityksen hyvinvointialueet rajataan toimenpiteen ulkopuolelle. Ilman rajausta Satakunnan hyvinvointialue joutuisi rahoituksellisesti kohtuuttomaan tilanteeseen.

Satakunnan hyvinvointialueen rahoitus viimeisimmän painelaskelman mukaan (30.4.2026), jossa on huomioitu rahoituslain 3 vaiheen muutokset ei kasva vuosina 2027, 2028 ja vuonna 2029 kasvu on ainoastaan 1,1 %. Ilman rahoituslain muutokseen sisältyvää vähimmäistasoa koskevaa tasausta Satakunnan hyvinvointialueen rahoitus olisi laskenut 14 miljoona euroa vuodesta 2026 vuoteen 2027. Myönteinen seikka rahoituslain muutoksessa Satakunnan näkökulmasta on edellä mainittu vähimmäistasoa koskeva tasaus. Tasauksen mukaan ottaminen rahoituslakiin kuvaa hyvin kuinka ennakoimaton, monimutkainen ja sekava rahoituslaki on tällä hetkellä. Rahoituslakiin tehtävät muutokset lisäävät edelleen rahoituslain epäoikeudenmukaisuutta ja epätasa-arvoa sekä hallittavuutta.

Satakunnan hyvinvointialueella on kattamattomia alijäämiä tilinpäätöksessä 2025 49,9 miljoonaa euroa. Nykyisen lainsäädännön mukaan alijäämät tulisi kattaa vuoden 2026 loppuun mennessä. Valmisteilla on lainsäädännön muutos alijäämien kattamismääräajan jatkamisesta. Satakunnan hyvinvointialue tulee hakemaan lisää aikaa alijäämien kattamiseen vuoden 2029 loppuun. Hyvinvointialueen rahoitus kasvaa vuosina 2027 – 2029 ainoastaan 1,1 %. Hyvinvointialueen toiminta ja talous on merkittävien haasteiden edessä kun heikentävä rahoitus pakottaa sopeuttamaan taloutta ja toimintaa tulevaisuudessa ja samanaikaisesti pyritään kattamaan alijäämät vuoden 2029 loppuun mennessä. Hyvinvointialueen toimintaan kohdistuu merkittäviä leikkauksia ja supistuksia, joka voi aiheuttaa ettei perustuslain ja substanssilainsäädännön mukaisia palveluita kyetä tuottamaan.

Rahoitusmallia kehitettäessä tulisi rahoitusmallista saadun kokemuksen ja tiedon perusteella arvioida, miten aluekohtaiset väestörakenteen ja tarveperustaisuuden muutokset vaikuttavat palvelujen järjestämiseen, kustannusrakenteeseen sekä rahoitukseen. Rahoitusmallia tulisi kehittää ja muuttaa enemmän demograafisiin ja sosioekonomisiin tekijöihin perustuvaksi, jolloin rahoitus olisi vakaampaa ja ennakoitavampaa nykytilanteeseen verrattuna. Rahoitusperiaatteen toteutumisen näkökulmasta on keskeistä, että alueilla on tosiasiallinen mahdollisuus sopeuttaa toimintaansa ja talouttansa rahoituksen mukaiseksi.

Nykyinen rahoitusmalli ja siihen tehtävät muutokset aiheuttavat tilanteen, jossa ne hyvinvointialueet, joilla rahoitus kehittyy heikosti, eivät kykene kattamaan alijäämiään haettavan lisäajan puitteissa. Lisäksi se aiheuttaa lisääntyvää lisärahoituksen hakemista ja ennakkollisen talouden menettelyn neuvotteluita sekä arviointimenettelyitä.

Satakunnan hyvinvointialue

Tero Mäkiranta

hyvinvointialuejohtaja

Lausunnon valmistelija: Jyrki Vatanen, talousjohtaja